

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «КУЛІШ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KULISH v. UKRAINE)**

(Заява № 35093/07)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

21 червня 2012 року

ОСТАТОЧНЕ

21.09.2012

*Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44
Конвенції. Його текст може підлягати редакційним виправленням.*

У справі «Куліш проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Дін Шпільманн (*Dean Spielmann*), Голова,
Елізабет Фура (*Elisabet Fura*),
Боштьян М. Зупанчіч (*Boštjan M. Zupančič*),
Енн Пауер-Форд (*Ann Power-Forde*),
Ганна Юдківська (*Ganna Yudkivska*),
Ангеліка Нуссбергер (*Angelika Nußberger*),
Андре Потоцький (*André Potocki*), судді,

та Клаудія Вестердік (*Claudia Westerdiek*), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 22 травня 2012 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 35093/07), яку 18 липня 2007 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Сергій Миколайович Куліш (далі – заявник).

2. Заявника представляв пан А.А. Крістенко, юрист, який практикує у м. Харків. Уряд України (далі – Уряд) представляла його Уповноважений пані В. Лутковська з Міністерства юстиції.

3. Заявник стверджував про жорстоке поводження з ним працівників міліції і непроведення належного розслідування його скарги.

4. 28 квітня 2011 року Уряд було повідомлено про заяву. Також було вирішено розглядати одночасно питання прийнятності та суті заяви (пункт 1 статті 29 Конвенції).

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявник народився у 1947 році та проживає у м. Харків.

А. Стверджуване жорстоке поводження працівників міліції із заявником

1. Версія заявника щодо подій 06 грудня 2004 року

6. 06 грудня 2004 року заявник зустрівся з пані Ч., яка намагалася дати йому хабар. Коли заявник відмовився брати хабар, пані Ч. кинула пакунок з грошима до його автомобіля і пішла. Після цього незнайомі особи в цивільному одязі (які згодом виявилися працівниками міліції) сіли в автомобіль заявника та не представившись почали заламувати йому руки за спину. Один з працівників міліції сів позаду заявника і почав його душити. Двоє інших вдарили заявника кулаками у попереk. Потім на заявника вдягнули кайданки. Один з працівників міліції розігнув заявника, засунув йому до рота палець і почав тягнути за щоку. Від гострого болю заявник вкусив працівника міліції за палець. Цей працівник міліції чотири рази вдарив заявника кулаком по голові, а інший вдарив заявника кулаком у щелепу. Потім вони витягнули заявника з автомобіля, повалили на землю та почали бити ногами в область нирок. Свідком цього була дружина заявника.

7. Працівники міліції помістили заявника в автомобіль із заведеними між ногами руками у кайданках та поклали його голову на сидіння автомобіля. Працівник міліції, якого вкусив заявник, вдягнув на заявника капюшон його куртки і сів на нього. Заявник почав задихатися і втратив свідомість.

8. Потім заявника доставили до Головного управління МВС України в Харківській області, де слідчий пояснив йому, що його затримали за одержання хабара. Слідчий запропонував заявнику можливість «домовитися» і проігнорував його скарги на насильство працівників міліції. Заявник також скаржився на гострий головний біль і запаморочення під час допиту, який тривав п'ять годин. Згодом заявника доставили до прокуратури, де прокурори допитали його про події того дня. Після цього заявника звільнили під підписку про невіїзд.

2. Версія Уряду щодо подій 06 грудня 2004 року

9. 06 грудня 2004 року працівники міліції затримали заявника на вулиці та доставили до Головного управління МВС України в Харківській області для допиту за підозрою у шахрайстві та підбурюванні до давання хабара. Того ж дня у заявника було відібрано підписку про невіїзд.

В. Розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження

10. Близько 23 год 30 хв того ж дня заявник звернувся до Дзержинського районного відділу міліції зі скаргою на жорстоке поводження працівників міліції під час затримання. Він отримав направлення до лікарні на медичний огляд. Працівники міліції також допитали двох свідків та одного понятого, які були присутні під час затримання заявника.

11. 07 грудня 2004 року заявник пройшов медичний огляд. Відповідно до довідки Харківської міської клінічної лікарні швидкої та невідкладної медичної допомоги № 4 від 09 грудня 2004 року у заявника були такі тілесні ушкодження: закрита черепно-мозкова травма, забої, струс мозку, ушкодження м'яких тканин грудної клітки та попереку. Ці тілесні ушкодження були кваліфіковані як «ушкодження середньої тяжкості».

12. 08 грудня 2004 року щодо заявника було порушено кримінальну справу за фактом шахрайства та підбурювання до давання хабара. Ця справа була закрита 22 червня 2006 року у зв'язку з відсутністю доказів.

13. 09 грудня 2004 року заявник звернувся до прокуратури Харківської області зі скаргою на працівників міліції, які піддали його жорстокому поводженню.

14. У період з 09 до 31 грудня 2004 року заявник проходив стаціонарне лікування, а з 01 до 10 січня також проходив амбулаторне лікування у зв'язку з отриманими тілесними ушкодженнями.

15. 10 грудня 2004 року до прокуратури Харківської області надійшла зазначена скарга заявника.

16. 15 грудня 2004 року скарга надійшла до прокуратури міста Харкова.

17. 24 грудня 2004 року прокуратура міста Харкова відмовила у порушенні кримінальної справи у зв'язку з відсутністю в діях працівників міліції складу злочину. У постанові зазначалося, що троє працівників міліції, які затримали заявника, були допитані та засвідчили, що під час затримання заявник агресивно поведився, кричав на них, а потім упав на землю та почав битися об землю, намагаючись заподіяти собі тілесні ушкодження. Також зазначалося про наявність показань інших свідків події. Насамкінець в ній вказувалося, що заявник перебував у лікарні, але це можна було вважати спробою уникнути відповідальності за вчинений ним злочин.

18. 05 січня 2005 року Харківське обласне бюро судово-медичної експертизи склало висновок щодо тілесних ушкоджень заявника. У висновку було зазначено, що тілесні ушкодження утворилися від дії твердих предметів і могли бути отримані за обставин, описаних заявником.

191. 31 січня 2005 року за скаргою заявника прокуратура Харківської області скасувала постанову від 24 грудня 2004 року на тій підставі, що твердження заявника не були перевірені у повному обсязі. Вона направила справу до прокуратури міста Харкова для проведення подальших перевірок.

20. 03 лютого 2005 року прокуратура міста Харкова отримала заяву заявника про злочин разом з копією висновку експерта від 05 січня 2005 року.

21. 26 квітня 2005 року прокуратура міста Харкова відмовила у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції у зв'язку з відсутністю в їхніх діях складу злочину. Обґрунтування постанови було аналогічним обґрунтуванню у постанові від 24 грудня 2004 року.

22. 06 травня 2005 року прокуратура міста Харкова порушила кримінальну справу за фактом нанесення заявнику тілесних ушкоджень середньої тяжкості.

23. 04 червня 2005 року кримінальну справу направили до Держинського районного відділу міліції міста Харкова, який мав територіальну юрисдикцію для її розслідування. Слідчий міліції допитав заявника, його дружину та сина, а також працівників міліції, які затримали заявника. Згідно з твердженнями Уряду слідчий проводив очну ставку між заявником та працівниками міліції. Згідно з твердженнями заявника очні ставки були призначені, але не проведені.

24. 05 червня 2005 року Харківське обласне бюро судово-медичної експертизи склало висновок експерта, в якому тілесні ушкодження заявника було кваліфіковано як ушкодження середньої тяжкості.

25. Згідно з твердженнями Уряду 18 січня 2006 року слідчий провів відтворення обстановки та обставин події за участю заявника. Заявник стверджував, що не брав участі у відтворенні обстановки та обставин події.

26. 19 серпня 2006 року кримінальне провадження було зупинено у зв'язку з невстановленням винних осіб.

27. 26 вересня 2006 року за скаргою заявника прокуратура Харківської області скасувала постанову від 19 серпня 2006 року та направила справу до районного відділу міліції на подальше розслідування.

28. 08 жовтня 2006 року кримінальне провадження було поновлено. Слідчий провів відтворення обстановки та обставин події з усіма причетними до випадку особами. Слідчий також вилучив всю медичну документацію щодо наданої заявнику медичної допомоги після події.

29. 04 листопада 2006 року слідчий призначив проведення комплексної судово-медичної експертизи Харківським обласним бюро судово-медичної експертизи.

30. 19 грудня 2006 року справа була передана до Головного бюро судово-медичної експертизи, оскільки Харківське обласне бюро не

могло надати вичерпних відповідей на запитання слідчого, а заявник висловив недовіру спеціалістам Харківського обласного бюро.

31. 10 липня 2007 року за клопотанням заявника справу було передано до Полтавського обласного бюро судово-медичної експертизи, оскільки час очікування на проведення експертизи Головним бюро судово-медичної експертизи перевищив два роки.

32. 01 квітня 2011 року Головне бюро судово-медичної експертизи склало висновок, в якому вважало, що заявник отримав лише деякі з тілесних ушкоджень, зазначених у попередньому висновку, і ці ушкодження слід було кваліфікувати як легкі тілесні ушкодження, які могли бути отримані за обставин, описаних заявником, або заподіяні ним собі самостійно. Стосовно інших тілесних ушкоджень, то експерти поставили їх під сумнів, оскільки вони були діагностовані на підставі суб'єктивних факторів, не підтверджених об'єктивною інформацією.

33. 29 серпня 2011 року слідчий закрит кримінальну справу у зв'язку з відсутністю складу злочину. У постанові вперше згадувалися показання дружини та сина заявника, які підтвердили його версію подій. Слідчий також зазначив, що з огляду на висновок судово-медичної експертизи від 01 квітня 2011 року тілесні ушкодження заявника слід було кваліфікувати як легкі, а тому кримінальну справу щодо завдання заявнику тілесних ушкоджень середньої тяжкості слід було закрити.

34. Заявник оскаржив цю постанову до прокурора та суду.

35. 30 серпня 2011 року прокуратура Держинського району міста Харкова скасувала постанову від 29 серпня 2011 року на тій підставі, що вона була передчасною, а слідчий не вжив всіх дій, необхідних для всебічного розслідування обставин справи. Слідчому також було надано низку вказівок.

36. 09 вересня 2011 року прокуратура Харківської області вирішила змінити підслідність справи та передати її на додаткове розслідування з міліції до прокуратури. У зв'язку з цим справу направили до прокуратури міста Харкова. Провадження усе ще триває.

37. Листом від 19 вересня 2011 року Держинський районний суд міста Харкова повідомив заявника, що розгляд його скарги на постанову слідчого від 29 серпня 2011 року було призначено на 05 жовтня 2011 року.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

382. Відповідне національне законодавство наведено в рішенні у справі «Олексій Михайлович Захаркін проти України» (*Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin v. Ukraine*), заява № 1727/04, пункти 38 – 41 і 45 – 46, від 24 червня 2010 року).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

39. Заявник скаржився на жорстоке поводження працівників міліції та непроведення належного розслідування його тверджень. Він посилався на статті 3 і 13 Конвенції. Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, розгляне ці скарги за статтею 3 Конвенції, яка є відповідним положенням і передбачає:

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.»

A. Прийнятність

1. Невичерпання національних засобів юридичного захисту

40. Уряд зазначив, що розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження ще тривало, і національні судові органи не розглядали питання ефективності цього розслідування. Уряд посилався на рішення у справі «Місяк проти Польщі» (*Misiak v. Poland*), в якій Суд відхилив скаргу заявника на таке, що принижує гідність, поводження працівників міліції як передчасну, оскільки відповідне провадження на національному рівні ще тривало (див. рішення у справі «Місяк проти Польщі» (*Misiak v. Poland*), заява № 43837/06, пункт 32, від 03 червня 2008 року). Уряд також посилався на дві ухвали щодо прийнятності у справах проти України, в яких скарги заявників за статтею 3 Конвенції були відхилені у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту (див. ухвали щодо прийнятності у справах «Алієв проти України» (*Aliev v. Ukraine*), заява № 33617/02, від 14 жовтня 2008 року та «Вінокуров проти України та Росії» (*Vinokurov v. Ukraine and Russian*), від 16 жовтня 2007 року).

41. Заявник заперечив. Він вважав, що згідно з національним законодавством йому було доступно два засоби юридичного захисту: подання скарги до прокуратури та до суду. Він звернувся до прокуратури, яка 30 серпня 2011 року скасувала постанову про закриття кримінальної справи від 29 серпня 2011 року. Тим не менш, заявник також оскаржив зазначену постанову до суду; однак це не дало результату, оскільки оскаржувана постанова вже була скасована прокурором.

42. Суд зауважує, що у справах «Алієв проти України» (*Aliev v. Ukraine*) та «Вінокуров проти України та Росії» (*Vinokurov v. Ukraine and Russian*), на які посилався Уряд, заявники не звернулися зі скаргами до жодного національного органу влади, а у справі «Місяк проти Польщі» (*Misiak v. Poland*) заявник не стверджував у Суді, що розслідування на національному рівні його скарг на жорстоке поводження було неефективним. Однак у цій справі заявник декілька разів успішно оскаржував закриття кримінальної справи, а тому можна вважати, що він вжив достатніх заходів на національному рівні перш ніж подати до цього Суду скаргу на триваюче кримінальне провадження у зв'язку з його твердженнями про жорстоке поводження (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Бочаров проти України» (*Bocharov v. Ukraine*), заява № 21037/05, пункт 59, від 17 березня 2011 року).

43. Отже, Суд відхиляє заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту.

2. Інше щодо прийнятності

44. Суд зазначає, що ця заява не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Стверджуване жорстоке поводження працівників міліції

45. Заявник стверджував, що під час затримання працівники міліції піддали його жорстокому поводженню і без будь-яких причин застосували до нього надмірну силу та продовжували бити його, навіть коли він уже був у кайданках. Він доводив, що жорстоке поводження з ним підтверджувалося численними медичними документами та фактом його затримання, а також відсутністю правдоподібного альтернативного пояснення походженню його тілесних ушкоджень.

46. Уряд не подав зауважень щодо суті.

47. Суд неодноразово зазначав, що стаття 3 Конвенції є втіленням однієї з основоположних цінностей демократичного суспільства. Навіть за найважчих обставин, таких як боротьба з тероризмом та організованою злочинністю, Конвенція категорично забороняє катування та нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження або покарання (див. рішення у справах «Селмуні проти Франції» [ВП], (*Selmouni v. France*) [GC], заява № 25803/94, пункт 95, ЄСПЛ 1999-V, та «Ассенов та інші проти Болгарії» (*Assenov and Others v. Bulgaria*),

від 28 жовтня 1998 року, пункт 93, *Збірник рішень Європейського суду з прав людини 1998-VIII*). Визначаючи, чи слід кваліфікувати певну форму жорстокого поводження як катування, має враховуватися закріплена у статті 3 Конвенції відмінність між цим поняттям і поняттям нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження. Як зазначено в попередніх рішеннях у справах, вбачається, що розрізнення цих понять у Конвенції свідчить про намір надати особливої ганебності навмисному нелюдському поводженню, яке завдає дуже тяжкі й жорстокі страждання (див. рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*), від 18 січня 1978 року, пункт 167, Серія А № 25). Окрім жорстокості поводження ознакою катування є також наявність мети такого поводження, як це встановлено у Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання:

Стаття 1 Конвенції

«1. Для цілей цієї Конвенції термін «катування» означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди. ...»

У згаданому рішенні у справі «Селмуні проти Франції» (*Selmouni v. France*) Суд висловив думку, що зростанням високих стандартів у сфері захисту прав людини та основоположних свобод відповідно вимагається і неминуче передбачається більша рішучість під час оцінки порушень основоположних цінностей демократичного суспільства (пункт 101).

48. Під час оцінки доказів Суд зазвичай керується критерієм доведеності «поза розумним сумнівом» (див. рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*), від 18 січня 1978 року, пункт 161, Серія А № 25). Однак доведеність може впливати зі співіснування достатньо вагомих, чітких та узгоджених між собою висновків або подібних неспростовних презумпцій факту (див. рішення у справі «Салман проти Туреччини» [ВП] (*Salman v. Turkey*) [GC], заява № 21986/93, пункт 100, ЄСПЛ 2000-VII).

49. Повертаючись до обставин цієї справи, Суд зазначає, що сторони не заперечують факт затримання заявника працівниками міліції 06 грудня 2004 року. Жодного разу не висувалося припущення, що до затримання заявник брав участь в конфлікті або демонстрував

агресивну поведінку, яка могла призвести до виникнення тілесних ушкоджень. Також зауважувалося, що на жодній стадії національні органи влади не висували правдоподібної альтернативної версії походження тілесних ушкоджень заявника. Таким чином, можна припустити, що тілесні ушкодження заявника були завдані працівниками міліції під час його затримання.

50. Суд також зазначає, що заявника оглянули наступного дня після події і він проходив стаціонарне лікування понад двадцять днів. Ступінь тяжкості тілесних ушкоджень, встановлений за результатами медичного огляду заявника незабаром після його звільнення (див. пункт 11), переконливо свідчить, що тілесні ушкодження були достатньо серйозними, щоб вважатися жорстоким поводженням, яке суперечить статті 3 Конвенції.

51. Стосовно додаткової судово-медичної експертизи, в якій були поставлені під сумнів деякі висновки первинних медичних оглядів (див. пункти 18 і 32), слід зазначити, що існування певних тілесних ушкоджень заявника не ставилося під сумнів. Крім того, додаткова експертиза була проведена набагато пізніше і не спростувала попередні висновки, а скоріше поставила під сумнів їхню надійність з огляду на можливі альтернативні пояснення скарг заявника на здоров'я. Тим не менш, первинні висновки, окрім того, що вони ґрунтувалися на безпосередньому огляді заявника, на відміну від подальшої експертизи, яка ґрунтувалася на документах, підтверджувалися послідовними скаргами заявника на жорстоке поводження та обставинами його затримання працівниками міліції 06 грудня 2004 року. До того ж з доводів сторін і документів не вбачається, що хтось з медичних працівників, які оглядали заявника 07 грудня 2004 року, коли-небудь допитувався слідчим.

52. За цих обставин та з урахуванням того, що на державу покладається тягар доведення, згідно з яким вона має надати правдоподібне пояснення тілесним ушкодженням, отриманим особою під час перебування під контролем працівників міліції, Суд доходить висновку, що Уряд не встановив належним чином, що застосування до заявника сили було законним та абсолютно необхідним.

53. У контексті зазначеного слід вважати, що заявник отримав тілесні ушкодження внаслідок поводження, за яке Уряд повинен нести відповідальність згідно з Конвенцією. Беручи до уваги суворість жорстокого поводження із заявником і супутні обставини, зокрема факти, що побиття відбувалося на очах його дружини та тривало навіть після того, як на заявника були вдягнуті кайданки, Суд вважає, що він зазнав дуже серйозних і жорстоких страждань, що становлять катування.

3. Суд доходить висновку, що у зв'язку з цим було порушено статтю 3 Конвенції.

2. Стверджуване непроведення ефективного розслідування

554. Заявник стверджував, що хоча він подав скаргу про злочин того ж дня, як зазнав жорстокого поводження, розслідування тривало понад шість років. Він також доводив, що кримінальну справу було порушено лише через п'ять місяців після події. Він скаржився, що слідству бракувало незалежності, оскільки більшість його заяв про злочин проти працівників міліції розслідували самі працівники міліції. Заявник зазначив, що слідчий призначив декілька судово-медичних експертиз, на складання висновку однієї з яких знадобилося більше чотирьох років. Він також звернув увагу, що національні органи влади неодноразово закривали кримінальну справу, але щоразу відновлювали провадження після його скарг.

56. Уряд не подав зауважень щодо суті.

57. Суд повторює, що коли особа висуває небезпідставну скаргу на жорстоке поводження з нею працівників міліції або інших представників держави, яке було таким, що порушує статтю 3 Конвенції, це положення, взятє у поєднанні із загальним обов'язком держави за статтею 1 Конвенції «гарантувати кожному, хто перебуває під [її] юрисдикцією, права і свободи, визначені в ... Конвенції», за своєю суттю вимагає проведення ефективного офіційного розслідування. Так само, як під час розслідування за статтею 2 Конвенції, таке розслідування має бути здатним призвести до встановлення та покарання винних осіб. Інакше загальна юридична заборона катування і нелюдського та такого, що принижує людську гідність, поводження та покарання, незважаючи на її основоположну важливість, була б неефективною на практиці, а представники держави у деяких випадках могли б фактично безкарно порушувати права тих, хто перебуває під їхнім контролем (див., серед інших джерел, рішення у справі «Лабіта проти Італії» [ВП] (*Labita v. Italy*) [GC], заява № 26772/95, пункт 131, ЄСПЛ 2000-IV).

58. Розслідування серйозних тверджень про жорстоке поводження має бути ретельним. Це означає, що органи державної влади завжди повинні добросовісно намагатись з'ясувати, що трапилося, і не покладатися на поспішні та необґрунтовані висновки для закриття кримінальної справи або використовувати такі висновки як підставу для своїх рішень (див. згадане рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії» (*Assenov and Others v. Bulgaria*), пункт 103 і далі). Вони повинні вживати усіх розумних і доступних їм заходів для збору доказів, що стосуються події, у тому числі, *inter alia*, показань свідків і висновків судово-медичних експертиз (див. рішення у справах «Танрікулу проти Туреччини» [ВП] (*Tanrikulu v. Turkey*) [GC], заява № 23763/94, пункт 104 і далі, ЄСПЛ 1999-IV та «Гюль проти Туреччини» (*Gül v. Turkey*), заява № 22676/93, пункт 89, від 14 грудня 2000 року). Будь-який недолік у розслідуванні, який перешкоджає

встановленню походження тілесних ушкоджень або винних осіб, може призвести до порушення цього стандарту.

59. З огляду на обставини цієї справи Суд зазначає, що затримки у продовженні розслідування, як вказав заявник, підірвали ефективність такого розслідування. Суд також зазначає, що незважаючи на чіткість діагнозу заявника, який мав відігравати ключову роль у процесі розслідування, з матеріалів справи не вбачається, щоб хтось із медичних працівників, які оглядали заявника 07 грудня 2004 року, коли-небудь допитувався. До того ж деякі недоліки розслідування були визнані самими національними органами влади, які повертали справу на подальше розслідування (див. пункти 19 і 34).

60. Суд також зазначає, що майже п'ять років (вересень 2006 року – вересень 2011 року) кримінальну справу розслідували у районному відділі міліції, який, на думку Суду, не міг проводити незалежне розслідування дій осіб начальницького складу з обласного управління міліції.

61. З огляду на зазначені серйозні недоліки Суд вважає, що національні органи влади не виконали своє зобов'язання провести розслідування скарг заявника на жорстоке поводження. Як встановив Суд в рішенні у справі «Каверзін проти України» (*Kaverzin v. Ukraine*), ця ситуація виникає у зв'язку із системними проблемами на національному рівні, які дозволяють представникам держави, відповідальним за таке жорстоке поводження, залишатися безкарними (заява № 23893/03, від 15 травня 2012 року, пункти 169 – 182, ще не набуло статусу остаточного). Отже, за цим пунктом також було порушено статтю 3 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

62. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

A. Шкода

63. Заявник вимагав 100 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди та 4 000 українських гривень (далі – грн), що еквівалентно 363 євро, в якості відшкодування матеріальної шкоди.

64. Уряд вважав ці вимоги передчасними, оскільки розслідування все ще тривало.

65. З огляду на наявні у нього документи Суд присуджує заявнику 17 євро в якості відшкодування матеріальної шкоди і, ухвалюючи рішення на засадах справедливості, 30 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

66. Заявник також вимагав 2 000 грн (еквівалентно 184,21 євро) в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження у національних судах, і 37 375,80 грн (еквівалентно 3 442,45 євро) витрат, понесених під час провадження у Суді, а також 700 грн (еквівалентно 64,47 євро) поштових і транспортних витрат.

67. Уряд заперечив проти цих вимог. Він зазначив, що судові та транспортні витрати, понесені під час провадження на національному рівні, були необґрунтованими та не мали стосунку до обставин справи. Крім того, Уряд заперечив обґрунтованість певних наданих заявнику юридичних послуг і деяких квитанцій, які не можна було ідентифікувати як такі, що стосувалися цієї заяви.

68. Відповідно до практики Суду заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір – обґрунтованим. У цій справі з огляду на наявні у нього документи та зазначені критерії Суд відхиляє вимогу про компенсацію судових та інших витрат, понесених на національному рівні, і транспортних витрат та вважає за належне присудити суму у розмірі 3 460 євро в якості компенсації витрат, понесених під час провадження у Суді, і поштових витрат.

С. Пеня

5. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Відхиляє* заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту;
2. *Оголошує* заяву прийнятною;

3. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з катуванням заявника;
4. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження;
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 17 (сімнадцять) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної шкоди;
 - (ii) 30 000 (тридцять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (iii) 3 460 (три тисячі чотириста шістдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 21 червня 2012 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія Вестердік
(*Claudia Westerdiek*)
Секретар

Дін Шпільманн
(*Dean Spielmann*)
Голова